

MODELUL CLASIC ȘI MODELUL MODERN ÎN SISTEMUL MODELELOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT

„Orice metodă pedagogică rezultă din întâlnirea mai multor factori și, din acest punct de vedere, educația va rămâne mereu o artă: arta de a adapta, la o situație precisă, indicațiile generale date de cărțile de metodologie.”

Gaston Mialaret

Pentru a atinge un nivel optim în proiectarea și realizarea unei activități educaționale, se pune accent pe felul cum se desfășoară aceasta și implica probleme organizatorice, procedurale și materiale. Astfel apare termenul de „tehnologie didactică”, care acceptă două puncte de vedere; primul se referă la ansamblul mijloacelor audio-vizuale ce se utilizează în practica educativă, iar al doilea se referă la ansamblul structural al metodelor, mijloacelor de învățământ, al strategiilor de organizare a predării-învățare, puse în aplicație, în strânsă corelare cu obiectivele pedagogice, conținuturile transmise, formele de realizare a instruirii și modalitățile de evaluare.

Drumul parcurs pentru atingerea obiectivelor educaționale constituie *metoda didactică*. Metoda este selectată de cadrul didactic și este pusă în aplicare în lecții sau activități extrașcolare cu ajutorul elevilor și în beneficiul acestora; presupune, în toate cazurile, o colaborare între profesor și elev, participarea lor la căutare de soluții, la distingerea dintre adevăr și eroare și care, sub forma unor variante și/sau procedee selecționate, se folosește pentru asimilarea cunoștințelor, a trăirilor valorice și a stimulării spiritului creativ.

Când se alege o metodă, se ține cont de finalitățile educației, de conținutul procesului de instructiv, de particularitățile de vârstă și de cele individuale ale elevilor, de psihosociologia grupurilor școlare, de natura mijloacelor de învățământ, de experiența și competența cadrului didactic.

Specialiștii în metodologia didactică ne dezvăluie funcțiile specifice pe care le dețin metodele:

1. *funcția cognitivă* (metoda constituie calea de acces a elevului spre adevăr, a procedurilor de acțiune, spre însușirea științei și tehnicii, a culturii și comportamentelor umane, devenind astfel o curiozitate pentru el – cercetează, descoperă);
2. *funcția formativ-educativă* (metoda supune exersare și elaborarea diverselor funcții psihice și fizice ale elevului; se formează deprinderi, capacități, comportamente);
3. *funcția instrumentală* (metoda servește drept tehnică de execuție);
4. *funcția normativă* (metoda arată cum trebuie să se procedeze pentru obținerea celor mai bune rezultate);

Procedeul didactic se referă la o secvență a metodei, la detaliu, la o componentă sau chiar o particularizare a metodei, unde metoda rezezintă acel ansamblu de procedee ales pentru o situație de învățare. *Modul de organizare a învățării* se definește ca un grupaj de metode sau procedee care operează într-o anumită situație de învățare. Toate aliajele și combinațiile metodologice, alese de fiecare cadru didactic, duc la așa zisa denumire „*mod de realizare a învățării*”.

Metodologia evoluează în timp, ca răspuns la dinamica schimbărilor ce se desfășoară în cadrul procesului instructiv-educativ. Calitatea unei tehnologii se masoară în gradul de adaptare a acesteia la situațiile și exigențele noi, complexe ale învățământului contemporan.

Calitatea metodologică este un aspect ce ține de oportunitate, dozaj, combinatorică între metode sau ipostaze ale metodelor. A spune că o metodă este mai bună ca alta, fără a ține cont de contextul în care metoda respectivă este eficientă, contituie o afirmație lipsită de sens.

Metodologia didactică formează un sistem coerent, realizat prin stratificarea și corelarea mai multor metode, atât pe axa evoluției istorice, cât și pe plan sincron, metode care se corelează, se prelungesc unele în altele și se completează reciproc.

O observație bună ar fi cea că încadrarea unei metode într-o anumită clasă nu este definitivă, ci relativă. O metodă se definește prin predominanța unor caracteristici la un moment dat, caracteristici ce se pot metamorfoza astfel încât metoda să fie satisfăcătoare într-o clasă complementară sau chiar contrară. Astfel, o metodă tradițională poate evolua spre modernitate, în măsura în care secvențele procedurale care le compun îngăduie restructurări inedite sau când circumstanțele de aplicare a acelei metode sunt cu totul noi. În unele metode moderne surprindem secvențe destul de tradiționale sau descoperim că variante ale acestei metode erau de mult cunoscute și aplicate.

O variantă de clasificare a metodelor educaționale se poate pronunța în jurul axei istorice:

1. *metode clasice, tradiționale* (modelul clasic)
2. *metode moderne* (modelul modern)

1. MODEL DE REALIZARE A ÎNVĂȚĂRII

a) MODEL DE REALIZARE A ÎNVĂȚĂRII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL TRADIȚIONAL

- ✓ **memorarea și reproducerea (cât mai fidelă) a cunoștințelor transmise de cadrul didactic ;**
- ✓ **competiția între elevi cu scop de ierarhizare;**
- ✓ **individual**

COMPETIȚIA

AVANTAJE:

- ✓ stimulează efortul și productivitatea individului;
- ✓ promovează norme și aspirații mai înalte;
- ✓ micșorează distanța dintre capacitate și realizări;
- ✓ pregătește elevii pentru viață, care este f. competitivă

LIMITE:

- *generează conflicte și comportamente agresive;*
- ✓ *interacțiune slabă între colegi;*
- ✓ *lipsă de comunicare;*
- ✓ *lipsa încrederii în ceilalți;*
- ✓ *amplifică anxietatea elevilor, teama de eșec;*
- ✓ *egoism;*

ACTIVITATEA INDIVIDUALĂ (structura individualistă)

AVANTAJE:

- ✓ cultivă independența elevilor și responsabilitatea pentru ceea ce fac;
- ✓ se desfășoară sub forma realizării unor sarcini școlare de către fiecare elev, independent de colegii săi, cu sau fără ajutor din partea cadrului didactic;
- ✓ învățământul individualizat este adaptat particularităților fizice și psihice ale fiecărui elev.
- ✓ urmărește progresul elevului prin propria lui activitate.

LIMITE:

- ✓ *grad redus al interacțiunilor între elevi;*
- ✓ *independența scopurilor elevilor;*
- ✓ *slabă exploatare de către cadrul didactic a resurselor grupului;*
- ✓ *succesul sau eșecul unui elev nu îi afectează pe ceilalți membri ai clasei;*
- ✓ *nu creează motivație deosebită pentru învățare;*
- ✓ *nu ajută la formarea abilităților de comunicare;*

b) MODEL DE REALIZARE A ÎNVĂȚĂRII ÎNTR-UN ÎNVĂȚĂMÂNT MODERN

- ✓ apel la experiența proprie;
- ✓ promovează învățarea prin colaborare;
- ✓ pune accentului pe dezvoltarea gândirii în confruntarea cu alții.

COOPERAREA-ACTIVITATEA PE GRUPE

„ O dată cu dezvoltarea cooperării sociale între copii (8-12 ani) ... copilul ajunge la relații morale noi, întemeiate pe respectul reciproc și conducând la o anumită autonomie ; activitatea în grup oferă de 4-5 ori mai multe posibilități de

manifestare a elevului decât conducerea frontală în cadrul unei ore cu durată similară .”(J. PIAGET)

AVANTAJE:

- stimulează interacțiunea dintre elevi;
- generează sentimente de acceptare și simpatie;
- încurajează comportamentele de facilitare a succesului celorlalți;
- creșterea stimei de sine;
- încredere în forțele proprii;
- diminuarea anxietății față de școală;
- intensificarea atitudinilor pozitive față de cadrele didactice

LIMITE:

- ✓ *munca în grup, prin colaborare, nu pregătește elevii pentru viața, care este foarte competitivă;*
- ✓ *metodele activ-participative aplicate în activitatea pe grup sunt mari consumatoare de timp și necesită experiență din partea cadrului didactic;*
- ✓ *lipsește materialul didactic necesar;*
- ✓ *elevilor le trebuie timp ca să se familiarizeze cu acest nou tip de învățare; e nevoie de eforturi și încurajări repetate pentru a-i convinge că se așteaptă altceva de la ei.*

2. ACTIVITATEA CADRULUI DIDACTIC

a) ACTIVITATEA CADRULUI DIDACTIC ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL TRADIȚIONAL

AVANTAJE:

- ✓ **ASIGURĂ ÎNSUȘIREA TEMEINICĂ ȘI SISTEMATICĂ A CUNOȘTIȚELOR PREDATE**

LIMITE:

- ✓ *predă, expune, ține prelegeri;*
- ✓ *explică și demonstrează;*
- ✓ *limitează foarte mult activitatea elevilor (expunerea nu trebuie să depășească cel mult 30% în cadrul unei ore);*
- ✓ *lasă puțin timp de inițiativă elevilor, manifestat de regulă prin întrebări generatoare de explicații;*
- ✓ *elevii se află într-un raport de dependență față de învățător.*
- ✓ *impune puncte de vedere proprii;*
- ✓ *se consideră singurul „expert” într-o problemă.*
- ✓ *deține adevărul (absolut);*
- ✓ *știe ce este adevărat sau fals, corect sau incorect, ceea ce trebuie să învețe elevul (ceea ce este „bun” pentru el).*

b) ABILITĂȚILE CADRULUI DIDACTIC CARE PROMOVEAZĂ PREDAREA-ÎNVĂȚAREA PRIN COOPERARE ÎNTR-UN ÎNVĂȚĂMÂNTUL MODERN:

- ✓ **organizează și dirijează învățarea, o orchestrează și o regizează;**

- ✓ facilitează și moderează activitatea de învățare;
- ✓ ajută elevii să înțeleagă lucrurile și să și le explice;
- ✓ responsabilizează elevii în vederea funcționării optime a grupului;
- ✓ formează , la elevi, unele abilități sociale care favorizează interacțiunea și cooperarea în realizarea învățării;
- ✓ acceptă și stimulează exprimarea unor puncte de vedere diferite într-o problemă;
- ✓ este partener în învățare.

3. ACTIVITATEA ELEVULUI

Consecintele pe care le are învățământul asupra formării personalității elevului

❖ Rolul elevului în învățământul tradițional:

- ✓ ascultă expunerea, prelegerea, explicația;
- ✓ încearcă să rețină și să reproducă ideile auzite;
- ✓ acceptă ideile altora, în special ale cadrului didactic;
- ✓ se manifestă individualist;
- ✓ acceptă informația dată.

- ✓ slabă participare, neimplicare, lipsă de inițiativă, conformism, supunere.
- ✓ dirijism în gândire și acțiune.

❖ Rolul elevului în învățământul modern:

- ✓ exprimă puncte de vedere proprii referitoare la o problemă;
- ✓ realizează schimb de idei cu ceilalți;
- ✓ argumentează;
- ✓ (își)pune întrebări cu scopul de a înțelege lucrurile, de a realiza sensul unor idei;
- ✓ cooperează în rezolvarea sarcinilor și problemelor de lucru (de învățare).

- ✓ inițiativă, spirit întreprinzător,
- ✓ cutezanță, asumarea riscurilor, participare și implicare personală, gândire liberă, creativă, critică

4. EVALUAREA

Evaluarea trebuie să vizeze atât atingerea obiectivelor academice, cât și a celor referitoare la competențele sociale și de lucru în grup.

❖ Modalități de evaluare într-un învățământ tradițional:

- ✓ măsurarea și aprecierea cunoștințelor (ce știe elevul);
- ✓ accent pe aspectul cantitativ (cât de multă informație deține elevul).

❖ Modalități de evaluare într-un învățământ modern:

- ✓ măsurarea și aprecierea capacităților (ce știe și ce poate să facă elevul);

- ✓ *accent pe elementele de ordin calitativ (sentimente, atitudini etc.).*

INSTRUMENTE DE MONITORIZARE (EVALUARE) A MUNCII ÎN GRUP

- ✓ **Jurnale profesionale zilnice, săptămânale ale cadrelor didactice, care consemnează schimbările introduse în clasă, reacțiile elevilor, efectele pozitive-negative, reflecțiile cadrului didactic asupra propriei practici;**
- ✓ **Jurnale ale copiilor - viața cotidiană în clasă în care sunt menționate evenimente, întâmplări din viața clasei sau din viața personală, familială;**
- ✓ **Produse ale copiilor (compuneri, desene, colaje, albume, portofolii, proiecte etc);**
- ✓ **Observații asupra comportamentului copiilor și comportamentului în grupurile cooperative;**
- ✓ **Interviuri cu copiii;**
- ✓ **Chestionare adresate copiilor pentru a identifica elemente ce țin de cultura clasei, percepțiile elevilor asupra cadrelor, asupra școlii;**
- ✓ **Fotografii, înregistrări audio-video**

În școlile din România se practică într-o proporție mai mare modelul tradițional față de cel modern.

Studiul realizat, a presupus alcătuirea unui chestionar ce a fost aplicat (recent) pe un grup de 30 de studenți de la Universitatea „Gh. Asachi” Iași, viitori profesori, având cunoștințele de bază ale Pedagogiei. Studenții de vârstă diferite, facultăți diferite, și pregătire pedagogică la nivele diferite, au completat chestionarele primite în vederea realizării unei statistici satisfăcătoare. Având în vedere că, abia desprinși de pe băncile școlii, se pregătesc să profeseze meseria dascălilor lor, sunt puși în situația să balanseze modelul clasic și cel modern. Rezultatele cercetării au scos în evidență apropierea de modelul modern; de o comunicare mai profundă între elev și profesor; de o educație bazată mai mult pe descoperire, cercetare; inițiativa elevului atras cu pasiune de informațiile primite. În mod sigur o metodologie de succes va implica împletirea celor două modele (clasic și modern), având proporții diferite între ele în funcție de situația momentului, de colectiv și bineînțeles de obiectivele educaționale urmărite.

Considerăm că fiecare metodă, și nu mă refer doar la clasificarea în funcție de axa istorică, nu apar în stare pură, ci sub forma unor variante și aspecte diferite, încât, în mod difuz, în cadrul unei metode, de exemplu cea clasică, se poate naște treptat tendințe către modernism. Ele apar și se concretizează în variante metodologice compozite, prin difuziunea permanentă a unor trăsături și prin articularea a două sau mai multe metode.

Rezultatele concrete ale studiului le-am introdus în tabelul care apare și în chestionar. La completarea acestora au participat 18 fete și 12 băieți după cum urmează:

Fetele au completat:

Nr. Ctr.	Modelul clasic		Modelul modern	
1	memorarea și reproducerea (cât mai fidelă)	2	apel la experiența proprie	14

	a cunoștințelor transmise de cadrul didactic			
2	competiția între elevi cu scop de ierarhizare	6	promovează învățarea prin colaborare	16
3	Studiul individual al elevului	7	pune accentului pe dezvoltarea gândirii în confruntarea cu alții	12
4	Profesorul asigură însușirea temeinică și sistematică a cunoștințelor predate	7	Profesorul este partener în învățare	14
5	Elevul încearcă să rețină și să reproducă ideile auzite	1	Elevul exprimă puncte de vedere proprii referitoare la o problemă	17
6	Elevul acceptă informația dată	1	Elevul (își) pune întrebări cu scopul de a înțelege lucrurile, de a realiza sensul unor idei	16
7	slabă participare, neimplicare, lipsă de inițiativă, conformism, supunere	1	inițiativă, spirit întreprinzător	17
8	Elevul este dirijat în gândire și acțiune	6	Elevul este cutezant, își asumă riscurile, participare și implicare personală, gândire liberă, creativă, critică	16
9	măsurarea și aprecierea cunoștințelor (ce știe elevul)	5	măsurarea și aprecierea capacităților (ce știe și ce poate să facă elevul)	14
10	accent pe aspectul cantitativ (cât de multă informație deține elevul).	5	accent pe elementele de ordin calitativ (sentimente, atitudini etc.)	12

Băieții au completat:

Nr. Ctr.	Modelul clasic		Modelul modern	
1	memorarea și reproducerea (cât mai fidelă) a cunoștințelor transmise de cadrul didactic	2	apel la experiența proprie	8
2	competiția între elevi cu scop de ierarhizare	3	promovează învățarea prin colaborare	10
3	Studiul individual al elevului	7	pune accentului pe dezvoltarea gândirii în confruntarea cu alții	8
4	Profesorul asigură însușirea temeinică și sistematică a cunoștințelor predate	3	Profesorul este partener în învățare	7
5	Elevul încearcă să rețină și să reproducă ideile auzite	4	Elevul exprimă puncte de vedere proprii referitoare la o problemă	9
6	Elevul acceptă informația dată	3	Elevul (își) pune întrebări cu scopul de a înțelege lucrurile, de a realiza sensul unor idei	10
7	slabă participare, neimplicare, lipsă de inițiativă, conformism, supunere	0	inițiativă, spirit întreprinzător	9
8	Elevul este dirijat în gândire și acțiune	7	Elevul este cutezant, își asumă riscurile, participare și implicare personală, gândire liberă, creativă, critică	7
9	măsurarea și aprecierea cunoștințelor (ce știe elevul)	5	măsurarea și aprecierea capacităților (ce știe și ce poate să facă elevul)	7

10	accent pe aspectul cantitativ (cât de multă informație deține elevul).	2	accent pe elementele de ordin calitativ (sentimente, atitudini etc.)	6
----	--	---	--	---

Totalul, ca rezultat final este:

Nr. Ctr.	Modelul clasic		Modelul modern	
1	memorarea și reproducerea (cât mai fidelă) a cunoștințelor transmise de cadrul didactic	4	apel la experiența proprie	22
2	competiția între elevi cu scop de ierarhizare	9	promovează învățarea prin colaborare	26
3	Studiul individual al elevului	14	pune accentului pe dezvoltarea gândirii în confruntarea cu alții	20
4	Profesorul asigură însușirea temeinică și sistematică a cunoștințelor predate	10	Profesorul este partener în învățare	21
5	Elevul încearcă să rețină și să reproducă ideile auzite	5	Elevul exprimă puncte de vedere proprii referitoare la o problemă	26
6	Elevul acceptă informația dată	4	Elevul (își) pune întrebări cu scopul de a înțelege lucrurile, de a realiza sensul unor idei	26
7	slabă participare, neimplicare, lipsă de inițiativă, conformism, supunere	1	inițiativă, spirit întreprinzător	26
8	Elevul este dirijat în gândire și acțiune	13	Elevul este cutezant, își asumă riscurile, participare și implicare personală, gândire liberă, creativă, critică	23
9	măsurarea și aprecierea cunoștințelor (ce știe elevul)	10	măsurarea și aprecierea capacităților (ce știe și ce poate să facă elevul)	21
10	accent pe aspectul cantitativ (cât de multă informație deține elevul).	7	accent pe elementele de ordin calitativ (sentimente, atitudini etc.)	18